

Hunnit ja Attila

Nykyään niin paljon puhutaan "hunneista" ja "hunnilaisuudesta", että sietänee lyhimmittäin kertoa, mitä niistä oikeastaan tiedetään. Hunnit näyttävät olleen suomalais-turkkilaisia ratsastajakansaa, joka ajanlaskumme ensimmäisellä vuosisadalla lähti liikkeelle jostakin sisä-Aasiasta ja yritteli hyökätä Kiinaan, mutta hyökkäys torjuttin. Osa näistä sittemmin rynnisti Afganistanin kautta Intiaan ryöstämään ja hävittämään, mutta toinen osa tunkeutui länemmäksi Euroopan puolelle, asettuen Kaspian meren pohjoispäähän ja Uraalin vuorien eteläosaan. Sieltä he neljännen vuosisadan lopulla lähtivät rynnistämään länteenpäin ja lasivat valtansa alle melkein koko keski-Euroopan. He olivat

mahtavimmillaan kuninkaansa Attilan aikana mutta hänen kuoltuaan hunnien valtakunta hajosi. Osa heistä nähtävästi palasi vanhoille asuinpaikoilleen, josta he tekivät hävitysretken Persiaan mutta osa jäi Tonavan seuduille, nykyiseen Unkariin, Transylvanianaan, Dobrudshaan, Serbiinaan ja Bulgariaan. Aikojen kuluessa heidän jälkeläisensä ovat sekaantuneet muiden näillä maille ennen asuneitten tai jälkeensä tulleitten kansallisuuksien kanssa, kuten madjaarien ja eteläisten bulgarien. Viimemainittuja yleensä pidetäänkin puhuttavina hunnien jälkeläisinä, mitä niistä enää on ainakaan Euroopassa.

Länsi-Roomaa vastaan hänellä oli alituisena kysymyksenä eräät pyhäät astiat, jotka Sirmionin piispa oli lähettänyt lahjaksi Attilalle tämän kirjurin mukana, mutta jotka petollinen kirjuri muka oli pantannut jollekin Rooman kultaesepälle. Samalla oli hänellä täältäkin vaa-dittavana karkulaisia, jotka olivat Italian alueelle paenneet hänen "oikeutetun vihansa alta". Tällaisista asioista kulki lähetystöjä alituisen edestakasin Attilan ja roomalaisten keisarikunnan hovien välillä. Hunnilaiskuningasta näyttää huvittaneen pelotella ja kiskoa veroja ja lahjoja heikottuneen roomalaisen maailmanvallan edustajilta. Erään tällaisen lähetystön mukana oli kaunopuhuja Priscus, joka kirjotti tarkoin kertomuksen matkastaan, kuvaten elävästi Attilan ja hänen leirinsä, hovinsa ja hurjat juominkinsa. Saman lähetystön tulkkina oli eräs Vigilas, joka muiden lähetystöjen jäsenten tietämättä oli keisarille luvaunut salamurhata Attilan, 50 naulasta kultaa. Mutta Attilan terävä silmä huomasi heti tulkin aiheet, ja siitä kehittyi varsin jännittävä tilanne, jonka Priscus esittää dramatisella tavalla.

Itä-Rooman kunnottoman keisarin Theodosius II:n kuoltua v. 450 tuli keisariksi Marcianus niminen vanha soturi, joka miehellekästi vastasi Attilan rohkoukseen vaatimukseen. Niinpä Attila nyt ryhtyikin häytyttelemään Länsi-Rooman arkaa keisaria Valentinianus III:ta, vahtien puolet hänen valtakunnastaan muka Honorian myötäjäisiksi. Antaakseen ponnita tälle vaatimukseensa, hän keväällä v. 451 monista raakalaiskansoista, etupäässä hunneista, frankkeista ja vandaleista, kootun suuren armeijan kanssa hyökkäsi Reiniin ylä, ryöstäen enimmäkseen Belgian ja Pohjos-Ranskan kaupungit.

Kaatonneitten lukumäärä arvioidaan milloin 175,000, milloin 300,000, jotka luvut epäilemättä ovat suuresti liioiteltut, mutta kaikissa tapauksissa on teurastus ollut hirvittävä. Länsigöötien kuningas itse kaatui, mutta voitto jäi hänen kansallensa ja sen kanssa liitossa oleville roomalaisille. Hunneja tosin ei lopullisesti lannistettu, mutta Attila ei enää seuraavana päivänä udistunutta hyökkäystä, vaan peräytyi Reiniä kohti ja palasi tuon virran toiselle puolelle, nähtävästi hyvässä järjestyksessä.

Keväällä 452 Attila taas läksi liikkeelle, aikoen kerrankin perin pohjin ryöstää tai valloittaa Italian. Hänen vanha vastustajansa Aetius ei kyennyt hyökkäystä torjumaan. Itsepintaisen puolustuksen jälkeen täytyi Venetian maakunnan mahtavan pääkaupungin Aquileian antautua, jonka jälkeen Attila sen mitä julmimmalla tavalla ryösti ja hävitti. Saman kohtalon uhreiksi joutuivat toiset Adrianmeren pohjoisrantaan olevat kaupungit Concordia, Altinum ja Patavium (nyk. Padua). Näistä kaupungeista Adrianmeren rannikkosaarille pelastuneet paikalliset sittemmin perustivat kuuluisan Venetian kaupungin. Läntisessä Lombardiassa olevia kaupunkeja, kuten Milanoa, ei kuitenkaan niin perin pohjin hävitetty, vaan tyydyttiin ryöstämään. Pian oltiin tullut itse Rooman vuoro. Mutta silloin saapui Attilan leiriin Mincion rannalle lähetystö roomalaisia senaattoreita, johtajana paavi Leo I, rukoillen häntä keskeyttämään voittoa ratkensa. Attila lupasikin palata Apennin tuolle puolelle, mutta uhkasi pian tulla takasin, ellei "hänen Honoriallensa" tehtyä vääryyttä sovittaisi. Lauputeina selytykseksi Attila leikkilään sanoi, että ihmisistä hän kyllä osasi kukaistaa, mutta leijonaa ja sutta hän ei kyennyt vastustamaan (Leo merkitsee "leijonaa" ja Lupus, jonka pyyntöihin hän ennen oli taipunut, merkitsee "sutta").

Se oli Attilan viimeinen hävitysretki Italiaan. Hän kuoli äkkivierre v. 453, yöllä sen perästä kun oli hurjilla juomingeilla viettänyt häitään erään Ildico (Hilda) nimisen neitosen kanssa. Aamulla hänet löydettiin tuon naisen vierestä verissänsä. Tästä on aiheutunut paljon runollista tarua, joiden mukaan Ildico olisi hänen surmannut kostoksi siitä, että Attila olisi aikaisemmin tappanut hänen isänsä tahi veljensä. Attila on, näet, Etzelin nimellä, päähenkilöitä saksalaisessa Nibelungenlied tarustossa, samaten kuin hän Atlin nimellä esiintyy skandinaavisissa muinaisrunoissa. Mutta kun taruaineet karistetaan pois näytetään luultavimmaalta, että Attila oli saanut verensyöksyn hiltäntönnä elintapojensa seurauksena.

Lääkäreitä

DR. CHAS. W. BARR
HAMMASLÄÄKÄRI
Suomalainen tyttö apulaisena.
23 Commercial St. Puhelin 455. Astoria

T:ri H. HARTMAN

(Suorittanut lääkäritutkimuksen Suomessa)
Vastaanotto: 10-12 a. p. 2-4 ja 7-8 i. p.
Sunnuntaina: 11-12 a. p.
573 Commercial Street, ASTORIA, ORE.
Puhelin 829.

HIEROJA

JA SAIRASVOIMISTELIA
Albert Pohjantähti
Ottas vastaan sairaita
Young rakennus, 14 ja Comm. ASTORIA, OREGON.
Sisäänkäytävä 14:ltä kadulta
Telefoni 1158
Annetaan myös neuvuja kotihoitoa varten
KOHTUULLISET HINNAT
Huomi. Muutuvuuden kokemus.

Silmälääkäri

F. C. JOHNSON
Huon. 8, Old Pythian rakennus
Puhelin 819. Astoria, Ore.

TOHT. F. E. CASEY

hammaslääkäri
511 Commercial St. Puhelin 355
Rogers Apteekin yläkerrassa
ASTORIA OREGON

DR. E. S. HAMEL

Hammaslääkäri ja Radiography
Young Bldg. 14th St. & Com'l.
Puhelin 1158

SUOMALAISET LÄÄKÄRIT

T:ri Toivo Forsström

LEIKKAUKSET ERIKOISALANA
— ja —
T:ri Werner Lagus
LASTEN TAUDIT ERIKOISALANA
WEXARTH BLDG., ASTORIA
Tunnit: 10-12 a. p. 2-4 ja 7-8 i. p. D. P.
Tel. Office: 230. Tel. Residencen: 582
T:ri Forsström 582 T:ri Lagus 602-R

T:ri O. Onne Jurvan

LUONNON-PARANTOLA
MENAHA, MINN

Hyvä hammaslääkäri

Alhaiset hinnat Kivuttomat menetöt
Me emme palkkaa ketään hammaslääkäreitä, vaan teemme työmme itse. Oltiin varmoja, että näette nimet Dr. Yates ja Dr. Pittenger meidän portillamme ja ovestamme, sillä me takamme kaiken työmme 15 vuodeksi. Me säästämme teille rahaa, jos tulotte meille.
SUOMEA PUHUTAAN.
DR. J. J. PITTENGER
KIVUTTOMAT HAMMASLÄÄKÄRIT.
Avoinna iltaisin klo 7-8. Star-teatterin yläkerrassa.

European onneksi silloin kuitenkin Gallian (nyk. Ranskan) jo aikasemmin asettuneet teutoonilaisheimot liittyivät roomalaisen vastustukseen noita vielä monta vertaa pahempia raakalaisia kuin mita he itse olivat. Etevin näistä liittolaisista oli länsigöötien kuningas Theodorik, jonka pääkaupunkina oli Toulouse. Ennen hän oli ollut monessa kuumassa otelussa silloisen Länsi-Rooman etevimmän sotapäällikön Aetiuksen kanssa mutta nyt hän riensi avuksi Attilan hunnilaisjoukkoja vastaan Attila oli tällä välin jo edennyt aina Loire virralle asti ja piirittänyt liinotettua Orleansin kaupunkia. Asukkaitten urheasta vastarinnasta huolimatta oli hän samalla kaupungin valloittanut, kun kesäk. 24 p. taivaanrannalla tuli näkyviin roomalaisgööttiläinen armeija. Orleansin piirityksen ajalla oli suunnaton hunnilaisarmeija puhdistanut lähietuot elintarpeista niin tarkoin, ettei Attila arvellut voivansa siinä enää viipyä, vaan kääntyi koillista kohti. Tielle sattuneen Troyesin kaupungin oltiin käynyt yhtä hullusti kuin kaikkien muidenkin, jotka olivat joutuneet hunnien ryöstöretkiksi, ellei vanha kunnianarvoisa piispa Lupus olisi saanut Attilaa taivutetuksi säästämään kaupunkia — yksi niistä harvinaisista tapauksista, joissa Attila otti ihmisiyyttä. Hän kuitenkin asetti leirin kaupungin läheisyyteen, ryhtyäkseen siinä taistelun Aetiuksen ja Theodorikin joukkoja vastaan näillä seuduilla olevilla aukeilla lakeuksilla, jotka hyvin soveltuvat suurten ratsuväijöiden liikkumiseen.

Taistelupaikka tunnetaan historiassa "Katalaunien kenttänä" nimellä ja yleisesti otaksutaan sen olleen nykyisen Chalons-sur-Marne kaupungin lähistöllä — eli siis samoilla tasangoilla, joilla nykyisen sodan kuuluisa Marnein tappelu (syyskuulla 1914) tapahtui ja jolla seudulla saksalaiset parastaikaa taas näytävät joutuvan tappiolle. Mutta Attilan aikainen taistelukenttä on todennäköisesti ollut tästä noin 50 mailia kaakkoon, lähellä nykyistä Mery-sur-Seine nimestä kaupunkeja. Nykyisellä taistelukentällä on kuitenkin ennen tapahtunut muita ratkaisevia taisteluja. Niinpä Valmyn luona v. 1792, juuri samana päivänä kuin Ranska julistettiin tasavallaksi, vanhempi Kellermann löi maahan hyökkäneet prussilaiset. Samoilta tienoilta on myös Napoleon saavuttanut eräitä loistavista voitoistaan.

Taistelu, joka tässä syntyi, on maailmanhistorian ratkaisevimpiä ja verisimpiä. Gööttiläisen historioitsija Jordanes sanoo sen olleen "armottoman, monivaiheisen, suunnattoman ja järjättömän". Sitä kesti kokonaisen päivän, ja

kaatuneitten lukumäärä arvioidaan milloin 175,000, milloin 300,000, jotka luvut epäilemättä ovat suuresti liioiteltut, mutta kaikissa tapauksissa on teurastus ollut hirvittävä. Länsigöötien kuningas itse kaatui, mutta voitto jäi hänen kansallensa ja sen kanssa liitossa oleville roomalaisille. Hunneja tosin ei lopullisesti lannistettu, mutta Attila ei enää seuraavana päivänä udistunutta hyökkäystä, vaan peräytyi Reiniä kohti ja palasi tuon virran toiselle puolelle, nähtävästi hyvässä järjestyksessä.

Oletteko koskaan lukeeet kirjasta— NAURAVA MAA?
Naurava Maa on kuvaus maasta, jonka asukkaat elävät hyvin. Kirjan sisältö 70 sivua ja maksaa vain 25c. Tilaa se heti osoitteella—
TOVERI, Astoria, Ore.

Tehkää ostoksenne niistä liikkeistä, jotka ilmoittavat tässä lehdessä

KALAMIEHET---
Meillä on hyvä valikoima McMahon lusikoita ja muita uistintarpeita.
ALFRED PUUSTI & CO. 264 Taylor St., Astoria

\$16.15
Kaikki tavara mitä Nicholas Gamse myy on täydellisesti taattu.
N. GAMSE
Volite saada 17 kivisen 'ELGIN', 'WALTHAM', 'HAMPDEN' tai 'ILLINOIS' sustain 18 kolkoissa kellossa. 25 vuoden takaus. Hienosti kaiverrettu etu ja takakuori on ruuvamalla kiinnitetty. Postimaksuineen 16.15.
Samat kuoret varustettu 17 KIVISELLÄ "QUEEN EXTRA" sisuksella. Erikoisesti sovitettu. Yksi parhaista kelloista mitä valmistetaan. Postimaksuineen \$20.00. Kuumit perit ja loketit lähetetään jokaisen ylläolevan kellon mukana ilman mitään lisämaksuja.
TILATKAA HETI!
—Nyt ei olisi liian pian.
N. GAMSE
(Perustettu v. 1888.)
9-11-13 Maiden Lane, NEW YORK, Dept. C.

Tehkää Pyykkipäivä Helpommaksi Vaimollenne
Pyykin pesu on liian kovaa työtä naiselle ja olisi tehtävä koneella.
The Thor Electric Washing Machine (sähköllä käypä pesukone) tekee tämän työn helpoksi, peese puhtaaksi, säästää vaatteita ja maksaa ainoastaan kaksi senttiä tunnilta sähköstä ja säästää pesulaskuja.
Hinnat nousevat toukok. 1 p., joten ostakaa nyt, niin säästättä rahaa.
PACIFIC POWER & LIGHT COMPANY
Aina palveluksessanne!
Puhelin 288

C. F. Hendrickson, President. J. M. Anderson, Cashier.
C. G. Palmberg, Vice Pres't. J. E. Roman, Asst. Cash.
Chas. Wirkkala, Asst. Cash.
Scandinavian-American BANK
HARJOTTA YLEISTÄ PANKKILIIKETTÄ. ASTORIA, OREGON

POHL & SIMMONS
HAUTAUSOHTAJAT HAUTAANTOIMITTAJAT
PALSAEMEERAJAT
Konttori ja vastaanottohuone 11:sta ja Duane-katujen KULMASSA.
Nopea palvelus yöllä ja päivällä kohtuullisilla hinnoilla!
TELEF.: Konttori 97; Asunto 99. ASTORIA, ORE.

"Sälli"
Sälli eli sällimies on nimitys sellaisille henkilöille, jotka eivät juurra kauaksi aikaa yhteen paikkaan. Nimitys juontaa alkunsa vanhalla ammattikuntajalalla. Kisälli (ruotsiksi gesäll, saksaksi Geselle-toveri) oli opin käynyt palkkatyöläinen ammattikuntalaisten aikana. Nimi tuli käytäntöön Saksassa 15 vuosisadalla, Ruotsissa Suomessa 17:n neljällä vuosisadalla. Suomessa vuoden 1868 elinkeinolaki poisti kisällin sanan varsinaisessa merkityksessä.

Kisälliksi pääsemisen ehtona oli Suomessa mainittuun vuoteen asti asetusten mukaan 3-5 vuoden oppiaika opinakana, riittävä kritiopin tieto, mukaan menevä kirjoitustaito ja nel-

jän alkeisluokan osaaminen. Uuseimmassa ammateissa vaadittu erityinen kysilynäyte.
Nykyaikaisella sällillä ei ole näin vaikeita oppinyyteitä. On vain saatava yleisen mielipiteen tunnustus siitä, että on sällimies. Vaikka joskus toverit ovat asettaneet hyvinkin ankaria ehtoja sälliksi pääsemiselle. Niinpä tämän kirjoittajalle annettiin ehto: kuusi kuukautta yhdellä tukkikämpällä, ensimmäisen päivän illalla kaupunkin tulta "poilki" ja seuraavaksi yöksi putkaan. Tästä annettiin anteeksi vain viimeinen ehto, koska se huomattiin johtuneen enemmän järjestyksen valvojan puolesta kuin asianomaisen sällikokelaan halusta välttää ikävää kokemusta.

Kisällin vaellus on ainoa yhteinen piirre ammattikunta-ajan ja nykyaikaisen sällin välillä. Niitä on "takkakivenkiertäjiä", jotka aina palaavat välilleen ja lentävä sällelle, joille eivät valtakuntainkaan rajat mitään merkitystä Toverusheikki on suurin hyve näillä sälleillä ja rehellisyys toinen. "Sälli ei ole Sutki", on tavallinen määritelmä sälleillä ammattistaan. "Gentlemanneja" ennen kaikkea ovat nykyaikaiset sällit.

Kiertävään elämään pakottaa sälli, ei niinkään paljonseikkailuhalu kuin työmarkkinat, se, että nuorten miesten on aina ensiksi lähdettävä työpaikasta, kun kapitalisti ei voi kaikkia miehiä hyödykseen käyttää. Sällit muodostavat nykyaikaisen teollisuuden vara-armeijan ajattelevimman osan. Siedettävien työmarkkinain vallitessa on hyvin vähän kuljeskelevalle sälleille.
Sälli käsitetään vastaa jokuakin amerikalainen "hobo", mutta ei "tramp", joka on luonnostaan kulkuri, eikä haluaakaan työtä tehdä. Rehellinen hoopo eli sällimies on siis jokseenkin ihanteellinen nuoren työläisen tyyppi nykyisen epävarman taloudellisen järjestelmän vallitessa. Sällillä nykyään ei ole pienintäkään toivoa enempää "mestarikestä" toivota, s. o. itsenäiseksi elinkeinonharjoittajaksi tulosta kuin sitäkaan, että hän koskaan pääsisi kuljeskelevasta rauhallisempaan elämään. Vain yhteistoiminnassa kaikkien muiden kohtaloveriteittänsä, toisten palkkatyöläisten kanssa saattaa hän toivoa parempia oloja tilaansa.

Ammattikunta-ajan kisällit olivat mitä suurimmassa määrässä riippuvaisia mestareista. He asuivat ja söivät mestarinsa luona ja olivat heidän isäntävaltasalaisia. Kisälli ei saanut edes vapaahetkinään ottaa suorittakseen muuta työtä ilman mestarinsa lupaa eikä ruveta muun henkilön luona jonkun ammattikuntansa mestarin palvelukseen.
Samaten kuin mestarit yhtyivät ammattikunniksi, samaten kisällit muodostivat ammattikunnittain omia kisälliyhdistyksiä, joita keskijalalla sanottiin veljeskunniksi. Yhdistyksillä oli kullakin oma rahastonsa, jonka säilytyspaikkana oli kisällilaitos, samaten oma sinettiänsä ja pokaalinsa. Laillisia kokouksia ei saatu pitää ilman että saapuvilla oli kaksi mestaria, joista toinen oli yhdistyksen esimies. Muuten yhdistykset olivat itsenäisiä ja niillä oli oma virkamiehensä, joilla Suomessa oli nimet: vanhakisälli, laatikkokisälli, laatikkokirjuri, katsantokisälli ja nuorisälli. Kisälliyhdistykset, joilla alkuaan oli uskonnollinen luonne, olivat keskijalalla avustusyhdistyksiä, jotka antoivat jäsenilleen sairasta ja hantausapua. Samalla niiden tarkoituksena oli seurustelun ylläpitäminen jäsenten kesken, mikä vuoski niiden kokoukset päättyivät yhteisillä juomingeilla. Kisälliyhdistyksillä oli myöskin tuomiovalta jäsentensä yli ensimmäisenä oikeusasteena. Tärkeä puoli yhdistyksen toimintaa oli työnvälitys joka on läheisessä yhteydessä kisällivalluksen kanssa. Viimemainittu tapa johtui kisällien halusta kehittää ammattitaitoansa ja päästä edullisimmille työmarkkinoille. Ruotsissa Kustaa Vaasa määräsi kaksivuotisen vaellusajan ja nuutamissa maissa kehittyi varsinaisen vaelluspakko, jonka kuitenkin v. 1669 ja 1720 ammattikunta-aseukset kielsivät. Yleisenä tapana kisällivaellus säilyi ammattikuntalaistoksen loppuajaksi asti.

Suomessa v. 1842 keis. asetus sitä rajoitti myöntämällä vaelluskohtien ainoastaan hyvämaineisille kisällille ja niille, jotka nimenomaan oli kutsuttu toisille paikkakunnille työsuhteen ylläpitämiseksi. Vieraseen kaupunkiin tullaan vaeltavan kisällin tuli asettua ammattinsa kisälliyhdistyksen majalaan, jossa yhdistyksen kou-